

Esterházy János gróf első magyarországi köztéri szobrát Tatabányán avatták fel október 5-én

„Legyünk gerinces, kemény magyarok, de legyünk megértők mások nemzeti érzései iránt! Soha semmilyen jogunkról lemondani nem fogunk, mert csak az a nemzet veszhet el, mely önként mond le valamely jogáról.” (gróf Esterházy János, 1941. nov.15.)

A legnagyobb felvidéki magyarra emlékezve, ünnepi keretek közt avatták fel Péterfy László szobrászművész alkotását, a gróf Esterházy János emlékművet, Tatabányán a Béke parkban. A Felvidéki magyarok földet és négy tölggyfa-csemetét hoztak magukkal, a Bánhidai Szlovák Nemzetiségi Dalkör pedig köszöntötte a két nép több száz éves együttélését. A lengyel kisebbségi képviselőt zászlója is ott lobogott a zászló-díszsorban.

Lapunk rendszeres olvasói az elmúlt évben több alkalommal olvashattak a mélyen hívő katolikus magyarként, emberként az üldözöttek jogai mellett bátran kiálló földbirtokos, politikus, kisebbségi képviselőről, halálának ötvenedik évfordulója kapcsán: életéről, a felvidéki és budapesti megemlékezésekről. Nagyon rövid emlékeztető: Nyitraújlakon született 1901. 03. 14-én. Bölcsen védte és vezette a Szlovákiába kerülő magyarságot, velük maradt saját döntése folytán. 1931-ben a Csehszlovákiai Magyar Népközösségi Liga elnökévé választották, ekkor kapcsolódott be a politikai életbe. 1932-től cikkei jelentek meg a Prágai Magyar Hírlapban és a csehszlovákiai ellenzéki lapokban. 1935-1938 között képviselő és szenátor volt a prágai parlamentben. 1939-1945 között volt a szlovákiai magyar párt elnöke. Az egyetlen magyar képviselő volt a Tiso-féle szlovák parlamentben. 1941. 12. 18-án, amikor a szlovák nemzetgyűlés megszavazta a zsidók deportálását, a hatvankét képviselő közül egyedül ő szavazott nemmel. 1944-ben az üldözött magyarok, zsidók, csehek, lengyelek százainak segített a szökésben, még ebben az évben letartóztatták Budapesten. A háború után a szlovákok átadták a szovjeteknek. Tíz év kényszermunkát kellett elszerveznie Szibériában. 1947-ben a szlovák nemzeti bíróság halálra ítélte. 1949-ben elnöki kegyelemben részesült – életfogytiglani börtönbüntetést kapott. A mirovi börtönben halt meg 1957-ben. Politikailag, jogilag a mai napig háborús bűnös-ként van nyilvántartva, de a társadalmi rehabilitáció megtörtént. Budapesten 1991-ben a belvárosi Szép utca 3. sz. ház falán emléktáblát avattak, a szlovák területen pedig több emlékművet állítottak és zavartalanul lehet nyilvános megemlékezéseket is tartani. Ez a különleges ember az emberek szívében, lelkében és tudatában él. Esterházy János élete és munkássága a Kárpát-medencében egymás mellett élő népek számára nyújt olyan példát, mely a kölcsönös tisztelet, a békés egymás mellett élés lehetőségét teremti meg.

A Rákóczi Szövetség szervezésében, Martényi Árpád vezetésével magam is részt vettem 2007-ben a Pozsony közelében lévő pálos kegyhelyen, a Mária-völgyben azon a minden év október 6-ára szervezett magyar zarándoklaton, amelyet – a szeptemberi, helyi főbúcsútól függetlenül – az aradi vértanúk emléknapjához igazodva megtartanak. Az ott élő magyarok örömmel említették, hogy évről évre szaporodik ismét a különböző országokból odaérkező magyar testvérek száma, és a Mária énekeket is magyarul énekelhették zavartalanul. Ez alkalommal a közös, nagy szentmise után több keresztutat jártak, amelyből az egyik Esterházy Jánosért szólt minden stációnál. A gróf gyakran vett részt a Pozsonyból induló, Mária-völgybe tartó búcsús zarándoklaton.

Végre Belső-Magyarországon is megvalósult a Független Tatabányai Védegylet tervei és kivitelező munkája nyomán az emlékmű állítása, a Nemzetőrség Tatabányai Szervezetének nagy támogatásával, a helyi önkormányzat anyagi hozzájárulásával és engedélyével (a szobor köztéri felállításához), és a pénzükkel vagy munkájukkal adományozók segítségével. Ifjabb dr. Petrassy Miklós önkormányzati képviselő indítványozása alapján történt mindez, ezért őt kértem arra, hogy ismertesse meg velünk eredményes elhatározásuk hátterét.

„Mi indította el ezt a kis tatabányai társadalmi egyesületet, a védegyletet arra, hogy Esterházy Jánosnak első között állítson köztéren emlékművet?”

– 2004. december 5-én döbbenet hallgattuk a kettős állampolgárságról szóló népszavazás eredményét. Sokan feltettük a kérdést: mi most a teendő? Esterházy János jutott az eszünkbe, és apjának végrendelete: „Légy mindig jó magyar, fiam!” Ugyanígy, döbbenet hallgattuk a szlovák parlament Benes dekrétumokat megerősítő döntését. A kérdés hasonlóan hangzik: most mi a teendő? A mai zűrzavaros életünkben arra a kérdésre sem tudunk választ adni, hogy ki a jó magyar? Az „Is-ten áldd meg a magyart” fohász ritkábban hallható, mint a köszönetként használt hazaáruló jelző. Talán egyetlen jó válasz adható erre: gróf Esterházy János jó magyar volt. Az ő példája és szelleme követendő.

Engedtessek meg nekem egy személyes indok is, ennek elmondásához Esterházy János nővérének soraihoz fordulok: „1919. októberében ... az egyetemi tanárok nagy részét családjukkal együtt kiűzték az országból azzal az indokkal, hogy nem odaváló illetőségűek. Ugyanilyen okból sok más családot is kiutasítottak. Nap mint nap láttam ezeknek a családoknak a kiköltözését, aztán sokan vagonlakók voltak a pályaudvarok holtvágányain.” Eddig az idézet. E sors jutott akkor a három éves kislánynak, Simon Klárának, apai nagyanyámnak, aki Besztercebányáról indult ilyen vagonban, és másfél éven keresztül a miskolci rendező pályaudvaron lakott. Költözőkódnia kellett a selmechányai Bánnyász Akadémia tanárának, anyai dédapámnak, dr. Stasney Albertnek is.

Az október 5-ei dátum kiválasztása tudatos volt. Kapcsolódni kívántunk ezzel az aradi vértanúk emléknapjához. Esterházy János dédapját, báró Jeszenák Jánost, Nyitra megye főispánját Pesten, október 10-én végeztette ki Haynau. Orosz fogságba esve szolgáltatták ki a vérbíróknak. Száz év után dédunokája ugyanezt az utat járta: orosz fogságban szenvedett, majd őt is kiadták kegyetlen bírónak. Mindketőjük sorsa a mártírhalál volt.

Állni fog itt ez a szobor minden üldözöttért, kitelepítettért, baráti kezét nyújtva az évszázadokon át együtt élő szlovák barátainknak. Útmutatásként is áll majd mindenki számára, ha eljön az új 2004. december 5-ei tanúságtétel, hogyan lehetünk jó magyarok. Továbbá azért is építettük a szobrot, hogy megerősítsük mindazok munkáját, akik Esterházy János politikai rehabilitációjáért, a „világ igaza” cím odaítéléséért, és boldoggá avatásáért munkálkodnak.

Akinek köszönhető, hogy egy ekkora városban áll a bányászok tiszteletére, a bányászok védőszentjének, Szent Borbálának a szobra; akinek köszönhető, hogy ebben a városban áll a Magyar Életfa, amely lombjának körvonalával Nagy-Magyarország képét adja; akinek köszönhető, hogy méltó helyen és méltóképpen tiszteleghetünk az Aradi Vértanúk hősiessége előtt, és az '56-os szabadságharcosok szobra előtt is: ő az édesapám – Petrassy Miklós, a Védegylet elnöke.”

Legyen a záró-gondolat egy gyönyörű, fényes lélekből fakadó, nemzet tudatos mondat, amelyet az ünnepségen idéztek egy fiatal kislány megfogalmazásából: AZ A MAGYAR, AKINEK AZ UNOKÁJA IS MAGYAR LESZ.

Schuck Mária Magdolna